

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKEGA NARODNEGA
PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naslovna na Zdravniški ulici (vreme Chicago) in Kanado
\$2.00 na leto, \$2.50 na pol leta, \$1.50 na četrti leta; na Chicago
in Kanado \$1.50 na leto, \$2.00 na pol leta; na inozemstvo
\$3.00.Subscription rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$2.00 per year, Chicago and Canada \$1.50 per year,
foreign countries \$3.00 per year.Člani plačujejo po dopolnili. — Recepti zdravil in zdravstvenih
znanosti se ne vračajo. — Recepti literarne vsebine (črtice, po-
vesti, drame, pesni itd.) se vračajo pošiljatelju le v slovenski
jezik, če je priložil pošto.Advertising rates on agreement. — Manuscripts of communica-
tions and unsolicited articles will not be returned. — Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Naslov na vsa, kar ima stik s Prosveto

PROSVETA

3637-39 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v objavo na primer (July 31, 1938), poleg vsebine
ima na naslovni strani, da vam je s tem datumom poslana
naslova. Ponovite jo pravočasno, da se vam ni na uštev.

138

Vojaška zveza osišča

Pred nekaj dnevi je bilo naznanjeno, da je bila v Milanu sklenjena vojaška zveza nacističke Nemčije in fašistične Italije. Vest je bila vržena v javnost bolj kot propaganda za demokracijo kot kaj drugega — v resnici pa pomeni vedno večjo kontrolo Hitlerjeve Nemčije nad Mussolinijevo Italijo.

Stara resnica je že, da med Nemci in Italijani ni bilo nikdar, niti je ni danes, nobene prave ljubezni, nobenega pristnega prijateljstva. Pred vojno je bila Italija v trozvezi z Nemčijo in Avstrijo, ko je pa izbruhnila vojna, je Italija obrnila krbe svojima zaveznikom in se pridružila antanti, katera ji je več obljubila kot ji je mogla dati pokojna Avstrija. Antanta pa tudi ni držala besede ob koncu vojne (obljubila je Italiji poleg tega, kar je dobila, še Reko in Dalmacijo) in to je izkoristil pustolovec Mussolini s svojim fašističnim gibanjem, s katerim je obenem izkoristil razkol med italijanskimi delavci, ki so ga povzročili boljševe in svoje vrtlogave taktike.

Hitler in Mussolini si — kako je navada med ganceži — prav nič ne zaupata. Hitler ne bo pozabil, da se je Italija enkrat izneverila Nemčiji in ne bo nikdar odpustil Italiji, da se je polastila 250,000 tirolskih Nemcev, ki jih Mussolini prav tako zatira kot primorske Slovence in Hrvatce. Mussolini dobro ve, da bo Hitler ob prvi priložnosti zahteval — in dobil — "osvoboditev" tirolskih Nemcev.

Položaj je danes takšen, da se Mussolini ne more nikamor ganiti brez Hitlerja in z največjim srdom je moral požreti nešteto ponižanj od Nemcev v Španiji in z največjim gnevom mora gledati nacističko tajno policijo, katera prihaja v vedno večjem številu v Italijo, toda mora — molčati, potrpeti in, kar je najhujše, javno poudarjati toplo prijateljstvo in zavezništvo do Hitlerja in nacističke Nemčije.

"Vojaška alianca med Italijo in Nemčijo je torej farsa. Mussolini je danes Hitlerjev val-pet, ki mora poslušati ukaze iz Berlina. Hitler ga bo trpel toliko časa, dokler ga bo potreboval kot svoje orodje. Zdag ga še potrebuje, da mu pomaga dražiti Francijo in Anglijo in v plačilo mu je dovolil, da si je okupiral skalnato, kozjopastirsko Albanijo. Da, Hitler se potrebuje Mussolinija — kakor potrebuje tudi "antifašističnega" papeža Pija — zato ga v svojih gobezdanih treplje po rami in razglaša vojaške zveze z Rimom, faktično se pa fašistična Italija vedno bolj razvija v Hitlerjevo kolonijo.

Nekaj iz grada Pittsburgha

Komunistična "enočna fronta" s katoliki, buržuji, hrvaškimi nacionalisti in srbskimi nacionalisti ima vedno večjo smolo. Zajedničar, glasilo Hrvatske bratske zajednice, je zadnji teden objavil "proglas članstvu", v katerem trinajst gl. odborikov s predsednikom Ivanom D. Butkovičem na čelu ostro bica "novo linijo" hrvaških komunistov v Ameriki. Spet se namreč bliža konvencija HBZ in hrvaški komunisti so po svoji stari navadi na delu, da si prisvoje vodstvo zajednice, toda zdaj to delajo na drugi način. Prej so imeli svoj blok na konvencijah, danes se pa izreka proti vsem blokom in hočejo imeti na konvenciji "najlepše slogo", "najlepše edinstvo" in "vsi morajo biti samo Hrvati in nič drugega" — na skrivaj, za kulisami pa delujejo in agitirajo z vsemi sredstvi za svoj stari blok.

Odborniki HBZ v "proglasu" pravilno in dobro označujejo taktiko komunistov. Sploh je "proglas" v redu in ker se tiče zajednice in njenih notranjih zadev, ne bi ga omenjali, da si nič ne škodi. Nekaj drugega pa je, kar nas je napotilo, da ga omenjamo. Ze dolge mesece opažamo, da zlasti gl. predsednik HBZ, Ivan D. Butković, rad nastopa s komunisti; kakor zadnje čase John Dečman, gl. odbornik KSKJ, tako se tudi Butković sveti s komunisti vred na raznih "vseslovenskih kongresih" in slinčnih frontnih prireditvah. Butković bo morda rekel, da te aktivnosti ne služijo komunistični propagandi. Zakaj se ni prepračil? Zakaj ni predlagal, da "slovenski kongres" v principu obsodi vsako diktaturo?

Ali je bil Butković tako slep, da ni prejel, kaj delajo komunisti v zajednici? Mar je šele zdaj spoznal njihovo leparsko in proti-

(Dolje v zadnji koloni.)

Glasovi iz nasebin

O debati in proslavi SNPJ

Milwaukee. — Zdag živimo v najlepši pomladanski sezoni in uživamo veselje ob krasno zeleni in cvetoči prirodi, ki je s svojo odejo objela in okrasila naše pokrajine. Ptice veselo prepevajo in sadno drevje cveti, da je veselje in nam obeta dober sad.

Toda v tem času, ko se zabavamo s cvetočo prirodo, nam grenijo življenje slabe delavske razmere, ki jih preživljamo že skoro deset let. Za nas delavce in male obrtnike se razmere zelo neugodne in ob tej mizeriji se nam še slabše obetajo.

Nekatere velike korporacije obratujejo z malim številom delavcev noč in dan, med tem pa majhne družbe z nami vred čakajo na — neizogibno smrt. Radi tega je vsak napredek nemogoč in kapitalistični sistem zanje bogato žetev svojih kontradikcij.

Tega se zaveda tudi naša slavna postavočaja v Madisonu, ki sestoji iz treh različnih političnih skupin: iz 68 republikancev, 21 demokratov in 43 progresivcev, skupaj 132 poslancev, ki "rešujejo" državne probleme in tehtajo našo delavsko usodo.

In dasi je naša progresivna stranka v veliki manjšini v zbornici, imamo vendar dobro zastopništvo in našim nasprotnikom ne gre vse gladko, kakor si žele. To je pokazala dvadnevna debata o antidelavskem predlogu, tako zvanem "agriculture labor employment peace bill". V tej debati v zbornici sta se najbolj odlikovala delavska zastopnika iz Milwaukeeja Ben Rubin in Andrew J. Biemiller. Osebnost oba poznam in sem uverjen, da bosta še veliko koristila delavskemu razredu in mešala štrno našim nasprotnikom.

Naši delavski zastopniki niso dobrodošli pri republikanski ekvipaži, radi tega se večkrat pripeti, da izzovejo javno debato. Ena teh debat se je pred kratkim vršila v Milwaukeeju v mestnem avditoriju. Nasproti sta si stala republikanec Reuben Peterson in naš Andrew J. Biemiller. Dvorana je bila dobro zasedena, vendar bi bila lahko še bolj, ali celo premajhna v tej važni zadevi in v tem resnem času. Ampak delavska brezbriznost je kriva, da je delavstvo bedno in nevedno in da so pri krmilu sovražniki delavskega razreda.

Debata je bila velikega pomena. Na dnevnem redu je bilo vprašanje: Ali bo Hellova administracija izboljšala položaj ljudstva v Wisconsinu? Republikanec Reuben Peterson je rekel, DA, toda naš zastopnik Andrew J. Biemiller je bil drugačnega mnenja in je rekel: NE! V zaključnem govoru je republikanski zastopnik hotel osmešiti Biemillerja, češ da ne pozna pravega delavskega življenja, ker ga pozna le iz knjig, in da je wisconsinški guvernier Heil prijatelj delavstva. Ob teh besedah je v dvorani nastal smeh in zadonel običajni "bu-u-u".

Naš progresivni zastopnik socialist Biemiller je svojega re-

publikanskega nasprotnika "zaklal" s tem, da mu je vrgele obraz njegov rekord v državni zbornici. V enem samem dnevu je 17-krat glasoval proti delavstvu. Biemiller ga je proglasil za služabnika kapitalizma. Nastal je ogromen aplavz in naš republikanski zastopnik je odšel z dolgim nosom s pozorišča.

V nedeljo dne 28. maja bomo pa praznovali 35-letnico SNPJ v dvorani SST. Slavnostni program in priredbo ima v oskrbi društvo Vojlice 747. O tej priredbi se mnogo govori in se je že tudi veliko pisalo v Prosveti in Mladinskem Listu s strani naše mladine, ki je organizirana v naših dveh krožkih — All Stars in Violet Rays.

Program za to priredbo je obširen, zanimiv in tako urejen, da bomo zadovoljni mladi in stari. Popoldanske točke bo izvajala naša mladina, ki se vzgaja v krožku Violet Rays in bo prvič javno nastopila in zabavala občinstvo. Med drugimi točkami bo uprizorila tudi igro v angleščini "Next Door Neighbor" pod vodstvom sestre Hele Ambrozich.

Nastopili bodo tudi učenci Zeinerjeve šole za akordionsko glasbo, ki jih poučuje mr. Gene Peters. Mislim, da bo to najbolj privlačna točka popoldanskega programa. Ko je društvo Vojlice dne 12. februarja priredilo majhno zabavo svoji mladini, je nastopil tudi Zeinerjev orkester in igral tako lepo in čudovito, da je moral trikrat nastopiti. Toda mr. Peters mi je rekel, da bo na 28. maja ponovil še enkrat in pokazal še veliko lepši prizor.

Na večernem sporedu bo več točk, ki jih bodo izvajali naši stari junaki. Naj omenim samo tri, ki se mi zde najbolj važne: Nastop pevškega zbora Naprejš, govori Filipa Godine iz Chicaga, ki nam bo povedal mnogo zanimivega ob 35-letnici naše jednote; pod vodstvom br. Joeva Vidmarja pa bodo člani in članice uprizorile kratko komedijo "Soprog njegove žene".

Ker bo to zadnja prireditev v tej sezoni, sem prepričan, da bo zelo uspešna, ker pričakujemo stare in nove goste iz bližnje in daljne okolice. Vsa naša bratska in tudi nekatera sosedna društva so osvojila sklepe, da se tega dne vidimo v dvorani SST, pa naj bo vreme lepo ali slabo. Torej uljudno vabimo posameznike, da se nam pridružite in da v bratstvu in slogi praznujemo 35-letnico SNPJ. Igral bo Pinkov orkester, ki nam obeta mnogo zabave. Vstopnina v predprodaji 30c, pri vratih pa 35c. Začetek ob 2:30 popoldne.

L. Ambrozich.

Danska dobi

novo ustavo

Na predlog socialne demokracije

Danski parlament (Folkething) in senat (Landthing) sta na predlog ministrskega predsednika sodruga Stauninga in socialno demokratske stranke sklenila dati državi novo usta-

Parada kukuksklanovcev v Atlant, Ga., v zvezi s proslavami ustanovitve njihove organizacije.

vo. S tem je zaključen dolgoletni boj z landstingom (senat), ki je bil v preteklosti prava cokolja vsemu napredku. Landsting bo odpravljen in s tem uvedena splošna in enaka volilna pravica. Senat so namreč volili tako, da so nad 35 let stari državljani izvolili najprej volilne možje, volilni možje pa so izbrali senatorje za dobo osmih let; vsaka štiri leta je polovico senatorjev odstopilo in je bilo na njih mesto treba voliti nove. Drugo zbornico, folkething, so pa že vedno volili vsi 25 let stari državljani na podlagi splošne, enake, tajne direktne volilne pravice.

Po novi ustavi bodo volili vsi 23 let stari državljani, moški in ženske takozvani državni zbor, ki bo štel 175 poslancev. Volitev teh poslancev se bo vršila po okrožjih in mandati bodo dodeljeni posameznim listam v razmerju za te liste oddanih glasov.

Ta državni zbor bo pa sestavljen iz dveh teles. In sicer bo 175 poslancev izvolilo iz svoje srede drugo parlamentarno telo, v katerem bo 35 poslancev ter en poslanec s Farorerjevih otokov, poleg 34 poslancev, ki bodo izvolili pri volitvah v parlament na posebnih državnih listah v volilnem boju udeleženi strank. Tako bo torej v prvi zbornici 140 poslancev v drugi pa 70. Oba thingsa skupaj bosta predstavljala državni zbor.

Obe ustanovi bosta delovali samostojno kot doslej parlament in senat. Vendar se bodo važni zakoni in tudi proračun obravnavali le na sejah združenega državnega zbora. Na skupnih sejah bodo obravnavali tudi vse take zakone, o katerih bi se thinga ne mogla drugače, sporazumeti. Do tega pa menda nikdar ne bo prišlo. Praktično pomeni ta ustavna reforma uvedbo enotnega sistema, četudi je stvar nekoliko komplicirana valed obstoja dveh thingov.

Nova ustava, ki odpravlja dosedanje oviro v parlamentarnem življenju, katere se je posluževala opozicija v svrhu sabotaže, je plod kompromisa. Po dolgih pogajanjih sta se glede te reforme sporazumele obe vladni stranki, socialisti in radikali skupno z večino konzervativcev, kateri sta pri končnem glasovanju pritrdila tudi oba komunistična poslanca in štirje poslanci desnice.

Med konzervativci je radi te ustavne reforme nastal spor, ki

je imel za posledico, da je en del konzervativcev potegnil z vlado, manjšina pa je glasovala proti. Zlasti so bili protivni konzervativni senatorji. Liberalna stranka se je izjavila proti novi ustavi. Pokazalo se je, da so konzervativci na Danskem naprednejši od liberalcev. Vladine stranke so bile prisiljene na kompromis s konzervativci, ker je za sprejetje nove ustave potrebno, da glasuje za njo 45 odstotkov vseh volilnih upravičencev.

Predno pa se bo vršilo glasovanje o novi ustavi, je treba izvoliti po stari ustavi nov folkething in landsting, ki sta bila oba razpuščena dne 11. marca in nove volitve razpisane za 3. april. Ako bo novi državni zbor, to sta obe zbornici, še enkrat pritrldil novemu osnutku ustave, se bo vršilo ljudsko glasovanje. Nato bosta dne 3. aprila izvoljeni folkething in landsting zopet razpuščena in razpisane zopet nove volitve po novi ustavi.

Sprememba ustave na Danskem je torej zelo zamotana zadeva. Treba je izvesti tri volitve in eno ljudsko glasovanje. Volilnega boja so se udeležili ne samo vse štiri velike stranke in štiri male, ampak tudi osem stranic, ki so se teple med seboj za par mandatov.

Socialna demokracija slavi letos desetletnico svojega vladanja na Danskem. Volitve so pokazale, da ji ljudstvo zaupa, da bo krmarila državi tudi še v bodoče ter izvedla za nemoten napredek države potrebno ustavno reformo.—D. P.

Naseljevanje

v Alaski

Alaska s svojim velikim naravnim bogastvom bi lahko vzdrževala prebivalstvo mnogokrat večje od sedanjega. Ozemlje obsega petino Združenih držav, ali 1. 1930 je prebivalstvo znašalo komaj 60,000 ljudi, napol belokozcev in napol Indijancev. Švedska, Norveška in Finska, ki so v isti zemljepisni širini in imajo več ali manj enako podnebje, pa so skupaj manjše kot Alaska, vzdržujejo skupno prebivalstvo skoraj 13 milijonov oseb.

Nasproti prevladujočemu naziranjju mnogi deli Alaske, zlasti ob obali, imajo zmerno podnebje. Toplomer redko pada pod ničlo in poleti gre gor do 80 stopinj. Dežja je dosti. Vse trdnješe zelenjave in žitarice — razun koruze — dozorevajo tekom kratkega poletja valed dolgih ur solnne svetlobe. Gozdovja so obsežna. Dežela je pravcar raj divjačine. Ribarstvo in rudarstvo sta glavni industriji. Ceni se, da Alaska vsebuje 94,000 kvadratnih milj poljedelske in pašne zemlje.

Visoke cene potrebščin so do sedaj ovirale neodvisne naseljece. Vladni izvedenci, ki so nedavno proučili gospodarski položaj Alaske, so pa mnenja, da primerno načrtno in financirano naseljevanje bi bilo v veliko korist Alaski. Združenim državam in naseljencem samim.—FLIS.

Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveto"? Podpirajte svoj list!

Praktična gospodinja

Domača lekarna

Doma bi morali biti vselej pripravljeni, da nudimo prvo pomoč, če se ta ali oni izmed naših kaj poškoduje, ali če nenadoma oboli. Zato mora biti v hiši domača lekarna, v kateri naj bodo najpotrebnejši pripomočki, ki se eno jo uporabljati brez zdravnikove odredbe.

Najbolje je, da za domačo lekarno nabavimo velik pločevinast ali lesen zaboj, po možnosti s predali, v katere ne more priti prah. Zaboj naj bo postavljen v kraju, ki je najbolj pri roki, toda ne dela napotja. Paziti pa moramo, da otroci ne morejo do njega.

Lekarna mora biti vedno v redu in čista. Se mora stalno dopolnjevati. Vsaka stvar, ki bo na svojem določenem mestu. Vsebuje naj tudi seznam stvari in zdravil ter navodila za uporabo. Nikoli se ne zanašaj na to, da se bo eden domačih — spozna na lekarno in prvo pomoč, ker lahko tudi ta zbolí. Poudarjamo pa, da moramo pri vseh resnejših poškodbah in boleznih poklicati zdravnika, sami pa smo, dokler zdravnika ni, ukreniti le tisto, kar je res nujno in bolniku ali ponesrečencu ne škodovalo.

Težko je navesti seznam stvari, ki naj bi vsebovala domača lekarna. Vse je odvisno od tega, ali so lastniki o uporabi zdravil zadostno poučeni, tako, da je sleherna zamenjava mogoča.

V domači lekarni naj bodo predvsem tle pomočniki in zdravila:

Sterilna gaza, vata, obveze, leukoplast, žiljice, pinceta, varnostne zaponke, laneno olje, borova vazelina za opekline. Galun, katerega ustavimo kři, z njim odpravljamo tudi ožle ne. Glicerín za razpoko kodo. Jod, tinktura, s katero namažemo samo manjše rane kapljica joda v mleku ali vodi prepreči nastan Aspirin, ki ga zaužijemo, kadar nas boli glava, kadar nas trese mrzlica ali pa če se hočemo spotiti. Baldrijanove kapljice za pomirjanje živcev in srca. — Borovnice, ki ustavljajo škodo, če jih jemo suhe ali pa če pijemo čaj njih. Bljuvalna sol, pripomoček za bljuvanje. — Bezgov in lipov čaj za potenje, kamili čaj za izpiranje ust, kadar si damo izdreti za obkladke in za izpiranje oči, blaži pa bolečine v trebuhu. Sodo bikarbono zoper zgogo in neprijetno želodčno kislino. Ricinovo olje kot dobro odvajalno sredstvo. Salmijev cvet zoper mrčesji pik. "Sanitol", razkužilno sredstvo za roke. Živalsko oglje zoper drisko, le na odredbo zdravnika tudi pri strupljenju. Termometer, s katerim merimo vročino.

Druge pripomočke in zdravila naj imajo domači lekarni le oni, ki so napravili tečaj prvo pomoč, da ne pride do napake in kvare uporabe zdravil.

Tečaj za prvo pomoč bi se moral pri voditi pogosteje in z večjo resnostjo, zlasti podeželju, kjer zdravnik vsled oddaljenosti more biti takoj pri roki. V vsaki vasi bi moral biti vsaj nekaj ljudi dobro poučenih o prvo pomoči, vas sama pa naj bi imela skrbno eno vaško lekarno z vsemi pripomočki in zdravili za prvo pomoč. Tako bi se lahko do marsikateremu ponesrečencu ali oboleni olajšati bolečino ali celo rešiti življenje.

Reforme na Hudičevih otokih

Zivljenje v prosluli kazenski koloniji Hudičevih otokov v Francoski Gvajani mislijo polnoma spremeniti. V bodoče pridejo tje takšni zločinci, ki so svojo kazen že odslodili, so jih obsodili še na deportacijo. Imenovali bodo "kolonisti". Na otokih se bodo svobodno gibali in poskrbeli jim bodo, da prejmejo neki določen minimum živil. Samo v posebnih primerih bodo zločince posebej zavarovali.

Tako delavci, kakor tisti, ki ne bodo dobili prejmejo vsak dan enako količino kruha, z njave in banan ter dvakrat na teden riž. Zlom si ujetniki lahko prislužijo nadaljnje, ke, in sicer kruha, govedine, sira in mesa. Z enega tega jim bodo na razpolago še posebej roki vina, kave, sladkorja in tobaka. Kolonisti dobe obleko iz podobnega blaga, kakršnega porabljajo za francoske vojaške uniforme, in novali pa bodo vsaki v svoji celici. Ker je mario rija na Hudičevih otokih zelo razširjena, so redili tudi bolnišnico. Deportiranci bodo imeli na razpolago nadalje kapelo, podružnico in made spasa, čitalnice in knjižnico.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 22. maja 1919)

Domače vesti. V Livingstonu, Ill., sta aretirana dva rojaka zaradi nedovoljene selice po vojnem zakonu.

Delavske vesti. Delavske unije v Tolu O., so ustanovile svojo banko. — V L. Borge socialistični kongresnik iz Wisconsin, si bil sedeža pri izrednem zasedanju kongresa.

Po svetovni vojni. Nemški delegati v Versaillesu so se aprili med seboj zaradi mirovne pogodbe. Scheidemann je zagrozil z Rusijo. — Američani so bojkotali Trst, dovažajo živež za Avstrijo v Sušak.

Sovjetska Rusija. Trčki je pričel končati rati glavno silo rdeče armade na vrhovni ti proti Kolčakovim četam.

(Dolje iz prve koloni.)

demokratsko "novo linijo"? Mi se čujemo najvišjemu uradniku največje hrvaške porne organizacije, da je bil toliko časa kratkoviden ...

Slika kaže policije v Everettu, Mass., v navalu na pikete, ki so oblegali urad Standard Oil Co.

7. mai 1939.

med Slovaki in Čehi je Nemčiji dobrodošlo orodje, razbila okrnjeno Češkoslo-

Tudi Jugoslavija ima po prav tako zaostren spor s Hrvači in Srbi, ki ga naši le radi gledajo. Pod pritiskom mednarodnega položaja se v Zagrad le začel pogajati s slovensko epizijo prve dni aprila zaradi njih prirodnega bogastva in kot poljedelske države. Se važneje pa je, da želi stopiti Nemčija na Balkan in s tem v bližino vzhodnega dela Sredozemskega morja.

Ce pa se odkrito priključimo berlinsko-rimski osi, nam baje nameravata obe državi jamčiti nedotakljivost mej in celo dostop do morja pri Solunu. Toda jasno je alehernemu, da bi se to

zgodilo proti volji vsega jugoslovanskega prebivalstva, kar bi se ob prvi priliki bridko maščevalo: država bi na znotraj oslabila in laže bi poveljevala Rim in Berlin.

Polozaj Slovenije je še posebej neroden in izpostavljen smu najbolj. Kakor trikotnik smo, katerega ena stranica meji na Hrvate, drugi dve na Nemčijo in Italijo. Preko tega, tako obdanega ozemlja tečeta dve železniški progi, ki bi ju Italija in Nemčija nujno potrebovali v vojni za naglo prevažanje vojakov in orožja, zlasti progi Maribor—Postojna, ki je dvotirna in je torej promet po njej mnogo hitrejši.

Od zaključka pogajanj med Beogradom in Zagrebom zavisi seveda tudi za Slovence mnogo. Pozabiti se ne sme, da obstoi

na Hrvaškem tudi gibanje fran-
kincev, katerih zveza z Mađar-
sko in Italijo je bila že večkrat
dokazana. Če se Beograd ne po-
bota z dr. Mačkom, za katerim
stoji ogromna večina Hrvatov,
se kaj lahko zgodi, da pridobe
franci na moči. V tem pri-
meru ne bi bilo daleč do "reši-
te" hrvaškega problema na slo-
vaški način. V tem primeru bi
slovenski trikotnik tudi s tret-
jo stranico obvisel v zraku, Slo-
venija bi postala otok, po kate-
rem bi bilo lahko seči. (Pri tej
priliki naj zabeležimo, da so bi-
le povsem izmišljene vesti, ki jih
je zapisala tudi "Prosveta", da
bi se bil dr. Maček obrnil na
Berlin za pomoč. Dr. Maček je
protifašist, demokrat in iskren-
no za Jugoslavijo, zahteva le, da
se Hrvatom priznajo pravice, ki
jim gredo in za katere se bore-
že, odkar je Jugoslavija.)

Položaj Jugoslavije in z njo posebej Slovenije je torej izredno kočljiv. Če upoštevamo, da sta Nemčija in Italija pokazali svoje obojevalne želje le tam, kjer sta lahko računali, da ne bosta izzvali svetovne vojne, zavisi naša bližnja bodočnost mnogo od vprašanja, ali bi se Jugoslavija uprla, če bi kdó posegel po njenih mejah. Na to mislimo, da lahko odgovorimo mirno pritrdilno. Svetu je to do-

kazala že delna mobilizacija, kakor so to kratili v inozemstvu: po zasedbi Albanije je vojaška oblast pozvala na tritedenske obojne vaje mnogo rezervistov, končajo te dni te vaje, nakar jih nadomestijo drugi rezervisti. Bila je to poleg vojaške tudi dobra diplomatska gesta: ta "mobilizacija" je kljub srbsko-hrvatskemu sporu išla gladko izpod rok, vsi vpoklicanci so se v redu odzvali, tudi na Hrvaškem. Ni treba pozabiti, da je dr. Maček glede tega že pred meseci izdal parolo, da mora tudi hrvaški vojak zvesto služiti Jugoslaviji! Še drug dogodek je važen: pred mesecem je neke pri Subotici vdrila na naše ozemlje večja skupina madžarskih četašev, kljub pa jih je naša obmejna vojska (oz. granicarji) napadla kar s strojnicami in jih je bajno mnogoro (po nekaterih virih vsi) obležalo. Dogodek je napravil zunanji velik vtis.

Tem dogodkom, ki vlivajo nekoliko miru vznemirjeni javnosti, je treba pridružiti še dejstvo, da sta Francija in Anglija vsaj zdaj spoznali, kakšno strateško važno sekcijo svoje fronte sta izgubili s Čehoslovaško. Menda vendar ne bi gledali mirno, kako se rušijo meje njunih zaveznic na Balkanu in kako se bliža Nemčija morju na jugu. Saj to nemara niti Italiji ne bi prijalo!

Poslopije v Bayonnu, I

Zakaj zelenjavo kuhati?

Ali ni čudno, zakaj zelenjavo kuhamo? Surova zelenjava, kajpak pravilno pripravljena, nam poživi tek, je lažje prebavljiva in dosti bolj zdrava kakor kuhana, ki je oropana skoraj vseh svojih najboljših lastnosti. Nekatera zelišča, pred vsem grah in fižol, artičoke in razne gomoljke, kakor krompir in podobno zelenjavo, moramo kuhati, a zakaj naj bi kuhali cvetača, listnato zelenjavo ali korenike?

Saj je tudi to vprašanje časa. Vsakdo, kdor ima izkušnjo, ve, da kuhanje zelenjave, če hočemo, da je res dobro kuhana, traja dalje kakor kuhanje mesa ali rib. Zato gospodinja kuhanje zelenjave rada prepusti svoji pomočnici. Mnogo je družin, kjer si z delom preobložene gospodinjke svoje delo še povečajo s kuhanjem zelenjave; to je pa čisto nepotrebno, kajti surova zelenjava je v vsakršnem pogledu boljša. Kot sužnja starih navad jo pa gospodinja skrbno očisti, ali pa, če so korenike, ostrga. Ko so korenike oropane svojih najboljših snovi — nahajajo se tik pod lupino — zelenjavo skuha in s tem stvar še poslabša. Zelenjavo navadno kuhamo v velikih množinah vode, čeprav se soli, ki jih zelišča vsebujejo, v vodi izločijo. Razen tega je kuhana zelenjava izredno težko prebavljiva in čisto brez okusa, če je ne odlašamo in s tem ne damo drugačnega okusa. Tisoči ljudi jedo razna kuhana zelišča, da zato, ker jih morajo

zenska je zato, ker jih morajo. Nikakor pa jih ne uživajo radi, zato ni čudno, da otroke marajo, kdaj le težko pregovorimo, da jedo zelenjavo. Nezaželenja kuhana zelenjava je samo nasitljiva: v nekaterih restavracijah jo pa celo tako dobro pripravijo, da človek niti ne ve, da je popolnoma brezvredno hrano. Zelenjavo jejte surovo in kmalu se boste vprašali, zakaj ste zelenjavo sploh kdaj pustili kuhati.

Vzemimo na primer spomladansko zelenjavo. Surove beluške kakor tudi cvetača in sploh vse druge užitne cvetačnice so izredno zdrave in lahko prebavljive. Kuhane pa učinkujejo tako, kakršne pač so: brez okusov in so znane kot težko prebavljive. Če hočete cvetačnice pripraviti bolje, kakor ste jo znali doslej, je ne izpulite iz zemlje prej, preden jo potrebujete. Potlej jo dobro umijte, najprej v slani vodi, nato pa v navadni. Nato jo nastrežite tako drobno, kolikor morete. Strgalniki so lahko kupite za mal denar. Po-

Vse to so stvari, ki nam da-
jejo poguma v teh dneih. Zave-
damo pa se vsekakor, da smo za-
dnja leta doživeli že mnogo ne-
umljivih dogodkov in da presene-
čenja niso izključena. Počasne-
ga in mirnega življenja je za en-
krat v Evropi spet konec, živ-
ljenjski tempo je nagel, kakor

pač pre vanko vojno. Malih narodov in držav ne čaka, v bližnji bodočnosti nič dobrega, zavedajo se pa, da jim bo prva novava svetovna vojna, v katero tirasvet fašizem, prinesla po bridkosti tudi nove čase. J. N.

(Pripomba uredništva: Prejeli smo gornji dopis od neznanega dopisnika in ga objavljamo v celoti, ker bo gotovo bralce zanimal.)

Francija, v katerem stanujejo otr

sebno beluši in cvetača se dajo nastrgati na silno majhne koščke. Z nastrganimi cvetačnicami napolnite skledicam podobne solatne liste. Povrh polijte majonezo. Ali pa zmešajte zelenjavo z drobnimi sešekljanimi dišavami, kakor majaronom, timijanom, žajbljem, drobnjakom itd.

Trd ohrovt in zelje se dasta prav tako nastrgati v sočno zmes. V trgovinah se dobe posebni stroji za rezanje zelenjave, ki vam olajšajo delo. Včasih je celo potrebno listnato zelenjavo dvakrat pustiti skozi strop. Posebno koristno je surovno korenje, kajpak zrelo, ki je še posebno sladko. Lupin ne smete nikoli ostrgati. Tudi narstrgana repa je dobra, a v naprotju s korenjem je boljše, da jo poprej olupite. Meščani navadno radi jedo mlado korenje in repo; to je spet ena izmed njihovih značilnih razvad, kajti nezrele korenine so prav tako brez okusa in prav tako nezdrave kakor nezrelo sadje.

Malo znani hamburski peteršilj, ki ima velike užitne korenike, se da drobno zrezati v podobno zmes kakor oreh in ima izvrsten okus, podoben orehom. Cebula se da dobro strgati, a navadno jo uporabljamo le kot začimbo pri mešanji zelenjavi, ker ima premočan okus. Kumariče in buče se dajo lepo strgati in jih lahko primešamo manj sočnim nastignim koreninam.

Mešana surova zelenjava da
boljšo jed od sleherne posamez-
ne zelenjave. Listnata zelenja-
va in korenine dajo čudovito
zmes in čim več vrst zelenjave
zmešamo, tem bolje. Če nimate
pri rokah kakšne majoneze, lah-
ko dodate nekoliko smetane.
Nastrgano surovo zelenjavo po-
stavite na mizo na najrazličnej-
še načine. Po mojem mnenju je
pa najbolje, če jo daste na mizo
kakor že rečeno, v posameznih
solatnih listih. Vse zmesi boste
pa dosti izboljšali, če jim boste
primešali pravilno izbrane za-
čimbe, kakor na primer sivko-
le malokdo ve, da so njeni listi
užitni — rožmarin, timijan in
druge.

Kompanije zahtevaju odškodnino

Tožbe proti delavskim organizacijam

San Francisco, Cal. — (FP)— Na podlagi razsodbe apelativnega sodišča, da je piketiranje za zaprto delavnico nelegalno v California, je Charles C. Navle Co, vložila tožbo proti uniji pooblaščenih delavcev, v kateri zahteva odškodnino \$30,000, ker člani te unije piketirajo njeno podjetje. Unija je včlanjena v Ameriški delavski federaciji in je oklicala stavko, da izvouje zaprto delavnico.

V drugi tožbi, ki jo je vložila Link Belt Co. proti mednarodni uniji strojnikov (ADF), zahteva kompanija odškodnino po milijona dolarjev od unije, ker je odklala stavko. Več drugih družb, ki so si nakopale stavko, je tudi vložilo tožbe proti uniji, jam, poleg tega pa so vprašale za injunkcije proti piketiranju.

Unija strojnikov je zapretila z oklicem stavke proti 27 firmam, ki se nočejo pogajati z njo glede zaprte delavnice.

Ali ste naročeni na dnevnik 'Prosveto'? Podpirajte svoj list

roel španskih beguncev.

Newyorški župan F. H. La Guardia hvali federalni relifni program pred člani kongresnega odseka, ki preiskuje WPA.

Kako so zidali Keopsovo piramido?

Dolga stoletja so bili ljudje prepričani, da je Herodotovo opisovanje zidanja piramid najzanesljivejše. Herodot sam je bil v Egiptu in zbiral tam podatke, ki pa jih seveda ni kritično izrabil. Piše nam o sto tisoč Judah, ki so bili zaposleni pri delu in ki so jih vsake tri mesece zamenjali z istim številom drugih delavcev. V luči najnovejšega raziskovanja zgodovine pa so te številke malo verjetne; čeprav je bil Egipt vele-sila, je imel vendar komaj tisto-ko ljudi na razpolago. Razen tega so našli v bližini "Druge piramide" ostanke delavskih koč, ki bi bile mogle sprejeti vase le okoli štiri tisoč ljudi. Dandanes sodimo, da število stalno zaposlenih delavcev pri Keopsovi piramidi pač ni znalo več kakor štiri tisoč ljudi, zlasti ne od novembra do julija, ko se je Nil vrnil v svojo strugo in so imeli ljudje dovolj opravka na polju; le med meseci, ko so divjale poplave, je utegnili biti pri piramidah res sto tisoč ljudi.

Dandanes vemo natanko, odkod so dobivali Egipčani gradivo, ki so ga potrebovali za zidanje. Apnenčevno jedro piramide so izkopali delno iz griča, na katerem piramida stoji, delno pa v kamnolomih, ki so le nekaj kilometrov bolj proti vzhodu. Granit, s katerim je piramida preoblečena, je prišel iz bolj oddaljenih krajev, najbrž iz Asiana. Zame samo dovažanje gradiva je dalo vsaj toliko dela, kakor pravo zidanje, kajti takrat še niso poznali strojev za prevažanje in obsekane skale tehtajo do šestdeset ton. Niti škripcev še niso poznali v Keopsovih časih in edina možnost, da so pripeljali skalnate orjake, je bila v tem, da so postavili na tla debele hlode, po katerih so s pomočjo navadnih drogov valili skale dalje. Herodot piše, da so potrebovali za to desetletje, da je bila ta "železnica" na hloidi

sto metrov dolga in dvajset metrov široka. In kako so potem spravili sklade na piramido? Z nekakšnim odrom, ki so ga čedalje bolj dvigali, dokler ni merila nazajde v višino dobrih pet in šestdeset metrov. V tej višini so najtežje in največje skale in, da so jih spravili sem, je pravi čudež.

Preden je dobila piramida svojo gladko obleko iz zglaženih granitnih skal, so uporabljali robove posameznih skalnatih plasti, na katere so spravili gradivo za naslednje plasti, najbrž so za to uporabljali velike vzvo-

Dosti so pisali tudi o tem, na kakšen način so mogli Egipčani orjaške skale tako oklenati, da so se skladatale. Baje so bile v začetku skale tako tesno druga ob drugi, da ni bilo mogoče vtakniti med njimi noževga rezila. Tu so zgodovinarji izjemno poudenjvali egiptovsko orodje. Sodili so, da so morali inženirji na mestih, kjer so hoteli skalo razklati, izvrtati vanjo luknjo in jo napolniti z vodo; da je voda potem ponorč zmrznila in skale razgnala. Ta trditve bi bila morda pravilna, če bi poznali v Egiptu redni nočni mraz. Dosti bolj je verjetno, da so uporabljali razne žage za kamenje. Iz značilnih sledovih, ki so jih pustile te žage na skalah, se da sklepati, da so uporabljali najmanj dve vrsti: krožno in ravno žago. Žage so bile bronaste. To sklepajo po sledovih zelenega volka, ki so ga odkrili na mar-

sikaterem kraju. Drugje pa se spet vidijo luknje vrtnih svedrov, ki so očitno že imeli demantne konice. Kako dobro so znali predelati mehki bron in ga uporabiti, lahko sklepamo po tem, da je znašala ponekod širina reza komaj desetinko milimetra, dolžina pa do dveh metrov in pol.

S takšnimi natančenimi pripravi se tudi dosegljivo prvo vrstno delo, toda ne povsod. Na zgornji tretjini Keopsove piramide se vidi manj natančnosti, kakor v spodnjem delu, kjer so nastale večje zevli. Tudi severni rob je tam za centimeter daljši od južnega. V zgornjem delu ni so akale tako natanko druga drug drug kakor spodaj. Iz tega moremo sklepati, da je bil konec dela opravljen z večjo naglico in z manjšo skrbnostjo, ker je bil gospodar Keops že mrtev. Natančnejšega seveda ne vemo nič, ker so se za zapiski, ki jih je moral imeti Keops v svoji grobnici, hkratu z zakladnico vred izgubili. Roparji so namreč izpraznili Keopsovo grobnico že v časih pred Kristusom.

Lloyd George o Lindberghovem slučaju

London, 20. maja. — Bivši angleški premier Lloyd George je v parlamentu izjavil, "da je Charles Lindbergh, sloviti ameriški letalec, zelo prijazna in prikupna oseba, toda postal je agent in orodje prefrigancev in nepoštenjakov." George je omenil informacije, katere je dal Lindbergh visokim angleškim uradnikom o sovjetski letalski sili v zadnjem septembru, ko je bila češko-nemška kriza na višku. "Nikdar ne bomo pozabili Lindberghove epizode," je rekel bivši premier. "Lindbergh se je mudil v Rusiji dva tedna, potem pa je pripovedoval, kaj je tam videl. Trdil je, da ruska armada ni dobra, letalci nesposobni in da v ruskih tovarnah prevladuje kaos. Mnogo ljudi mu je verjelo, ne pa Hitler. Jaz sem še vedno prepričan, da ima Rusija najboljšo letalsko silo na svetu."

Sodnik dovolil mirno piketiranje

Charleston, W. Va. — Okrožni sodnik J. F. Bouchelle je razglasil, da je mirno piketiranje legalno v tej državi. S svojim odlokom je razveljavil začasno injunkcijo proti piketiranju, katero je dobila Mount Vernon Dairy Co. proti mednarodni bratovščini voznikov in šoferjev po oklicu stavke v njenih mlekarških podjetjih. Bratovščina je napovedala boj kompaniji, ko je slednja naznanila, da ne bo podpisala nove pogodbe.

Unijska stranka še vedno aktivna

Washington, D. C. — William Lemke, predsedniški kandidat unijske stranke l. 1936, katerega je podpiral tudi "father" Coughlin, znani radiopridigar iz Detroit, je dejal, da je stranka še vedno aktivna v nekaterih državah in da bo igrala važno vlogo pri prihodnjih predsedniških volitvah.

Ogenj uničil rumunsko vas

Bukarešta, Rumunija, 20. maja. — Ogenj je razdejal vas Vorniceni. Zgorelo je 260 hiš in okrog 2000 prebivalcev je brez strehe.

Agitirajte sa Progvetol

KRALJ ALKOHOL

ROMAN

Special JACK LONDON

Is angleščine prevedel JOS. POLJANEČ

"Čakajte, da pomislim," je dejal točaj; "tu je cesta čez Tarwaterski prelaz. Po navadi je bila dobra. Pred tremi leti sem hodil po njej. A letošnjo pomlad so jo zaprli. I, veste kaj, povprašam Jerryja —" In točaj se obrne in nagovori kakega možaka, ki sedi za mizo ali stoni ob točilnici bolj daleč proč in ki utegne biti Jerry ali Tom ali Bill. "Ti, Jerry, kakšna pa je zdaj Tarwaterska cesta? Prejšnji teden si bil doli pri Wilkinsu."

In medtem, ko Bill ali Jerry ali Tom poganja svoj stroj za misljenje in govorjenje, ga povabim, naj pride še on z nama pit. Nato se razvije pogovor, ali bi bila ta cesta priporočljiva ali ona, katera postaja bi utegnila biti najboljše, koliko časa bi potreboval do tja, kje so najboljše poti za postrovi in tako dalje, in v tem pogovoru se pridružijo drugi možaki in nadaljnja pijača.

Se dve krčmi ali tri, pa si ga nabere malce in poznam skorajda vsakega v mestu, vem vse o mestu in precej o okolici. Poznam odvornike, uradnike, trgovce, domače politike in kmete, ki so prišli v mesto, lovec in rudarje, tako da se Charmian čudi, ko se izprehajava po glavni ulici gor in dol, koliko znanec imam v tistem docela nepoznanem mestu.

Tu sem pokazal uslugo, ki jo izkazuje kralj Alkohol, uslugo, s katero povečuje svojo moč nad ljudmi. In povsod po vsem svetu, kjerkoli sem hodil vsa ta leta, je bilo isto. Naj je bil kak kabaret v Quartier Latinu, kavarna v kakim zakotni italijanski vasi, beznica v mornarskem delu mesta ali pa v klubu pri škotskem žganju s sodavico, vedno in vsepovsod, kjer se pajdaši kralj Alkohol, sem prišel precej v dotiko z ljudmi, se shajal in seznanjal z njimi. In v dobrih prihodnjih časih, kadar bo kralj Alkohol z ostalimi barbarizmi vred pregan, bo treba dobiti namesto krčme kako drugo uredbo, kako drugo zbiralnico, kjer se bodo neznanzi shajali in se seznanjali s še bolj neznanimi možaki, kjer bo popotni in kjer bo brez družinski našel — ljudi.

Pa da se vrnem k svoji pripovedi! Ko sem obrnil Benici hrbet, je moja pot držala skozi krčme. Zoper pitje si nisem bil ustvaril nobenih načel in okus te tekočine mi je bil zoprni kakor vedno. Toda postal sem spoštljivo nezaupljiv do kralja Alkohola. Nisem mogel pozabiti tistega, kar mi je bil zagodel — meni, ki nisem hotel umreti! Tako sem pil dalje in pozorno pazil na kralja Alkohola, trdno odločen, da se postavim po robu vsem bodočim prišepetavanjem za samomor.

V tujih mestih sem delal v krčmi neposredna poznanstva. Ko sem se klatil po svetu in nisem imel s čim plačati postelje, je bila krčma edini kraj, ki me je sprejela in mi dala prostora pri ognju. Stopil sem lahko v krčmo, se umil, okrtal in počesal. In krčme so bile vedno tako vrazne na roke. V moji zapadni domovini sem jih povsod dobil.

Tako izlaska nisem mogel stopiti v stanovanje neznanih ljudi. Njihova vrata mi niso bila odprta; pri njihovem ognjišču ni bilo prostora zame. Tudi cerkva in duhovnikov nisem nikoli poznal. In ker jih nisem poznal, ni mi nič vleklo k njim. Mimo tega ni bilo zame tedaj nobenega vabljlivega čara na njih, nič romantičnega, kar bi mi obetalo dogodivščine. Pri njih se pač ni nikdar nič prigodilo. Vedno so živeli in ostali na istem mestu, bili so bitja reda, ozkosrčni, sami zase. Bili so brez veličine, brez burne domišljije, brez družabnosti. A baš prave fante, naravne in duhovite, smele in divje, kadar prilika nanese, sem želel spoznati, — fante z velikodušno roko in s plemenitim srcem in ne šlev.

In, nate, zopet eno pritožbo, ki jo izrekam zoper kralja Alkohola. Pridobiva si namreč vprav te dobre fante, — fante, ki imajo ogenj in duha v sebi, velikost in toploto in najboljše vseh človeških slabosti. In kralj Alkohol jim ugasne ogenj, ulepi delavnost, ako pa jih ne umori kar takoj ali ne naredi iz njih blaznikov, jih posirovi in podivja, jim popači in pokazi prvotno dobrotljivost in nežnost njihove narave.

O! — jaz govorim iz poznejše izkušnje — Bog me pa obvaruj povprečnih ljudi! Takih, ki niso dobri tovariši, tistih, ki so hladnega srca in hladnega uma; ki ne pijejo ne kadijo ne kolnejo ali ne store mnogo karkoli takega, kar je drzno in kar dobro de in kar usčene, ker v njihovih slabotnih živcih nikdar ni vrelo in kipejo življenje, da bi ušlo čez rob ter bi bilo od

vraga smelo! Na take ne naletiš v krčmi, niti da bi se pahal za izgubljene stvari, niti da bi se ognjevitno zaživel v pustolovstva, niti da bi ljubil blazno, kakor ljubijo blazno ljubimci po sami volji božji. Taki imajo preveč opravka s tem, da so jim noge suhe, da jim srce redno bije in da dosega jo s svojo duševno povprečnostjo uspehe, ki niso bogve kako mikavni.

In tako mečem svojo obtožbo kralju Alkohol v obraz. Vprav one, dobre tovariše, ki so kaj vredni, fante, ki imajo to slabost, da imajo preveč moči, preveč duha, ki imajo ogenj in plamen od samega vraga, a preveč, take on vabi in ugonablja. Seveda ugonobi slabice; toda s temi najslabšimi, ki jih rodimo, se tukaj ne ukvarjam. Meni je važno, da je toliko najboljših, ki jih kralj Alkohol ubija. In vzrok, zakaj ubija te najboljše, je ker stoji kralj Alkohol ob vsaki cesti in poti, je dostopen, zaščiten z zakonom, pozdravljan od policaja na uradni poti, in jih ogovarja, ter vede za roko v kraje, kjer se shajajo dobri in drzni tovariši in krepko pijo. Da ni kralja Alkohola, bi se ti drzni ljudje še vedno rodili, toda kaj vse bi ustvarjali, namesto da poginjajo!

TRINAJSTO POGAVJE

Ko sem dospel s svojih potovanj zopet v Oakland, sem se vrnil na obalo in obnovil tovarništvo z Nelsonom, ki je bival sedaj ves čas na kopnem in živel še bolj divje kot poprej. Tudi jaz sem preživel svoj čas z njim na kopnem, le da sem šel tupatam za več dni na zaliv in pomagal na prevoznih barkah, ki so imele premalo mornarjev.

Posledica tega je bila, da se mi moč ni krepila, ker mi je manjkalo prostega zraka in zdravega dela. Pil sem vsak dan in kadarkoli je le prilika nanesla, sem pil čez mero. Se vedno sem namreč živel v napačnem mnenju, da je skrivnost kralja Alkohola bila v tem, da je človek pil do živinske nezvesti. V tej dobi sem postal skoraj skozi in skozi prepojen z alkoholom. Živel sem takorekoč v krčmi; postal sem krčmiski postopač in še kaj hujšega.

In baš tedaj me je kralj Alkohol dobival v roke na bolj zvižane, dasi ne manj poguben način kot takrat, ko me je skoraj poslal z bihavo na odprto morje. Manjkalo mi je še nekoliko mesecev do sedemnajstega leta. Misel na kakršnokoli trajno delo mi je mrzela; bil sem prepričan, da sem bil precej živahen človek med temi precej živimi možaki, in sem pil, ker so ti možaki pili in ker sem moral ohraniti svoj ugled pri njih. Pravih deških let nisem nikoli poznal in v tem svojem prežgodnjem moštvu sem bil poln trde in bridke modrosti. Dasi nisem nikdar poznal ljubezni dekleta, toda sem se plazil po takih nižinah, da sem bil dodobra prepričan, da poznam vse abecedo ljubezni in življenja. In to znanje ni bilo prijetno. Ne da bi bil črnogled sem bil popolnoma prepričan, da je bilo življenje brez cene in brez vrednosti.

Vidite, kralj Alkohol me je otopil. Prejšnje ostrine mojega duha so se skrhale. Radovednost me je zapuščala. Kaj je bilo meni mar, kaj je bilo na drugi strani sveta? Moški in ženske pač, prav močno podobni moškim in ženskam, kakršne sem jaz poznal; ženijo in mošji se in v vsa malenkost se suče okoli malenkostnih človeških zadev; in okoli pijače tudi. Toda druga stran sveta je bila predaleč, da bi šel tja po pijačo. Tukaj mi je bilo treba stopiti samo do vogala in v krčmi Joe Vigyja sem dobil vse, kar sem hotel. In Johnny Heinholt je še vedno vodil krčmo pri "Poslednji prilikožnosti". In krčme so bile na vseh vogalih in med vogali.

Bolj ko sta mi duh in telo slabela, bolj je postalja šepet iz ozadja življenja nejasen. Nekdanja nemirnost je dremala. Saj sem tukaj v Oaklandu lahko prav tako zgnil in umrl kakor povsod drugod. In jaz bi bil skoraj tako zgnil in umrl in ob hitrosti, s katero me je kralj Alkohol vodil, niti ne v prav dolgem času, ako bi bila stvar samo od njega odvisna. Učil sem se spoznavati, kaj se pravi biti brez teka. Učil sem se spoznavati, kaj se pravi zjutraj vstajati trepetaje, z drhtečim žolcem, z odrevenelimi prsti, in spoznavati tisto pijančevno potrebo po kozarcu žganja, da si opomore. (O, kralj Alkohol je čudovit čarovnik. Ožgani in zastrupljeni možgani in telo se vračajo, da bi prišli v red, baš k onemu strupu, ki je povzročil škodo.)

(Dalje prihodnjič.)

Otrok

Ružena Svobodova

V Zofkinem življenju je prišla noč, ki jo je vso preklečala v molitvi pred podobo Matere božje. Prej se nikoli ni ukvarjala z njo, k njej se je zatekala zdaj, ko je svet pred njo naglo potemnel in je morala moliti pred njo Margaretino molitev.

Stoletni, trepetajoči brest, h kateremu se je kot otrok in dekle stokrat zatekala, ta stoletni, trepetajoči brest bi se bil že zdavnaj sklonil k njej in bi je ne pustil iz objema. Preje se niti ni spomnila nanj, zdaj pa je vedela, da, če ne postane takoj že-

na lovca Jirija, bo popolnoma uničila svojega postaršnega očeta, bo morala oditi v tujino, pustiti brezskrbno življenje, prijatelje, vse, kar jo je priklopalo na domače gore. Radost, da bi imela sina, lepega, kakor je lep lovec Jiri, z njemu enakim bistvom, s istimi, prav tako žgocimi očmi, vitkega in pogumnega, ta radost je ubila bolečino in krivico, ki so jo čakale kot mater nezakonskega otroka, čigar očeta ni vezal noben zakon nanjo in bi jo lahko pustil, zavrnjeno od vseh in prepuščeno bedi in samoti.

V svoji bolečini je prosila Mater božjo, naj bi vse to ne bilo res, obljubljala ji je, da bo

vse življenje živila v odrekanju, toda z vsem svojim ljubečim bistvom si je strastno želela, da bi to le bilo res, da bi imela njegovega sina, novo, njemu podobno bitje, pa čeprav bi se z njo razšel in jo pustil, kakor nadlogarjevo Slavico.

Marija pa je ni uslišala. Nekako nepristna, pri delu razmišljena in blede, je razmišljala le o tem, kako bi vse to povedala Jiriju; Včasih se je zbalala udobnosti moža, bala se je, da jo bo pustil, da bi se tako otrese odgovornosti, zgrozila se je ob misli, da bi njena izpoved pomenila njuno ločitev. Toda lovec Jiri jo je pomiril. Obljubil ji je, da bo samo ona postala

njegova žena, doslej pa bosta vse prikrila, ona bi za nekaj časa odpotovala v mesto, da ne bi nihče ničesar izvedel. On bo za vse lepo poskrbel in plačal. Vzrok, da odpotuje, se prav gotovo najde. Čez tri leta pa, ko pride na vrsto in postane revirni gozdar, bosta otroka, ki ga bosta dala v rejo, vzela k sebi. Tako jo je pomiril.

Kmalu je odpotovala v mesto, da bi se naučila prave kuhe in vrnila se je srečna, in nasmejana. Čednega in krepkega sinka je pustila pri dojlji na vasi, sama pa je živela dalje, kakor pred tem. Lovec Jiri je še dalje ljubil vse njeno svetlo, lepo, razpoloženo bistvo in ves čas sta se shajala v dišeči Marijanihi sobici, ne da bi ju kdo izdal očetu.

Čez tri leta je bil Jiri imenovan za revirnega gozdarja v oddaljenem kraju.

Nekega dne je prišlo na Zofkin naslov veliko pismo:

Bilo je sporočilo o svatbi lovca Jirija z nadlogarjevo Slavico, s katero se je prav tega dne poročil v knežjem mestu, kjer je prebival.

Zofka se je zgrudila nezvestna.

Ko se je zbudila, se je takoj spomnila vse groze. Zajokala je glasno in srce trga joče, ne da bi se ozirala na to, ali je kdo bliže in ali je kdo navzoč v gostilni.

"O bog, o bog, kaj naj počnem, kam naj se denem?" je tarnala.

Oče jo je hotel potolažiti in ji rekel:

"Pojdi no, zaradi ženina vendar ne boš jokala. Menda ni tako hudo zanje."

Zofka je sedela na klopi za mizo, kamor so jo nezvestno posadili in bila s čelom ob mizo.

Njen vročinski brezup, ki je v tem trenutku prišel do viška, je odrezal očetu besede.

Dvignila je kodrasto glavo, z obrazom, polnim rdečih lis in spačenim od joka in rekla z glasom, ki je v tem trenutku dozorrel in postal za vedno zasenčen z žalostjo:

"Očka, ko bi vedeli, kako bedna sem in kako ničvredna, ko bi to vedeli, bi me ubili in prav bi storili! Kakor da imam krila, sem šla skozi življenje in nič nisem razmišljala, pred ničemer se nisem ustavila. Se tega se nisem vprašala, kakšen človek je, kakšno dušo ima, kakšen značaj. Verjela sem mu, kakor slepa in na samo besedo sem mu sledila. Vse na njem mi je bilo milo. Vsako njegovo drzno besedo, vsako njegovo sladko besedo — vse sem ljubila. Niti za hip nisem podvomila, da je pošten in resnično ljuben mož. Rekel je, da se je zavedno razšel s Slavico, da je nima rad, da ga je ranila in jaz sem verjela sleherni besedi in tudi sama g nisem prevarala niti s pogledom. Vsa tri leta nisem nikogar pogledala. Bila sem njegov človek, njegova ljubica, njegova žena. Do tega trenutka sem smatrala tudi sebe za človeka. Toda zdaj, očka, ko vidim, da sem pripadala lažnivcu, podlemu in ničvrednemu človeku, sem tudi jaz podla, ničvredna in lažniva, nisem mu bila žena, bila sem mu dekle, s palico bi me morali pregnati z domačije!"

"Kaj, kaj praviš?" je zasikal oče, ki se je bal razumeti vse to.

Zofka je zdrknila s klopi na tla in sklonila glavo prav do zemlje. Oče se ji je počasi približal. Zagnusilo se mu je življenje, ker mu je bil odvzet edini ponos. Trpljenje valed zlobne strasti, odpora, zlobe in brezmočnosti napram usodi je raslo v njem in ga dvigalo od tal. Sklepetaje z zobmi je sikal, kakor v vročini in ni vedel, kaj naj stori in kaj naj reče. Hotel jo je odriniti z nogami, kakor vrečo cunj, ležečo na zamazanih gostilniških tleh. Pogledal je okoli sebe, da bi našel kaj, s čimer bi jo udaril.

Zofka pa je iskala v sebi, po svojih strašnih spominih, toda ni mogla najti niti enega, pri katerem bi se lahko ustavila in od katerega se ne bi z gnusom odvrnila. Vse, kar ji je bilo prej vriskajoči opoj, vsi trenotki, ki jih je prebela z njim, vse prelepe, ljubezni polne besede, ki so jo prej opajale, so se ji porogale prav v dno duše, so jo prišle poniževati, da se je sama sebi zagnusila.

Se predno se je Zofka dvignila s tal, je bila njena usoda zapečaten. Nič ni ugovarjala. Če bi jo gnali po vasi, če bi pred domom "Marjane s sedmimi centi dukatov" morala preklečati noč na žgočem oglju, bi ji to bilo čisto vseeno. Ranjena je bila njena najčistejša vera v človeka, njena duša je zvenela od ponižanja in sramu, a vse ostalo je bilo povsem brezpomembno.

VRHNJA PLAST

"Oprostite — ali ta predstavlja novi svet?"

Klobuk

Napisala H. Zetterstroem

Predvčerajšnjim je bilo zelo vetrovno vreme. Veter mi je odnesel klobuk z glave, s čimer je jasno dokazal svoje soglasje z mojo modistko. Med dvanajsto in šesto uro sem stala v Karlovi ulici in čakala na tramvaj, ko se je zgodba začela. Klobuk mi je odletel z glave in zaplesal v smeri proti Karlovemu trgu. Obstala sem, se sama pri sebi smehljala in si mislila:

"Sijajno! Zdalj bo imela vsaj moja okolica kaj početi! Zdalj se bo začelo, kakor se to običajno začne. Vsi ljudje, kar jih je na ulici, bodo začeli teči za klobukom, tekmovali bodo, kdo ga bo ujel in naposled mi ga bo prinesel mladenič, ko puran rdeč od prizadevanja. Se poprej, preden mi ga bo s poklonom izročil, ga bo pa s skrbno osnažil. Takšni so pač Stockholmcani. Samo trenutno potrpljenja! Klobuk bo že sam od sebe prišel! Niti ne gani se, da ne zmeša niti!"

A živa duša se ni zmenila za moj klobuk. Vsi so ga gledali, in ga pustili, da ga je veter nesel dalje. Čemu neki ta zadržanost? Ali klobuk morebiti ni dovolj fin? Pristni borsalino je. Ali pa morebiti ni več dostojno, teči za plešoim klobukom? Najbrže je kdo trdil, da to ni lepo.

Tako sem torej začela sama teči za klobukom. Seveda imam doma še več klobukov, a bilo bi vendar razsipno klobuk kratko in malo pustiti, da ga odpiha veter. In človek tudi ne more hoditi okrog razoglav, če ni tako rekoč nekoliko ekscentričen. In jaz prav zanesljivo nisem. Tako sem torej tekla za klobukom. Ko sem tekla, sem si mislila, da mora biti pač smešno, gledati človeka, ki takole teče za klobukom. Prav rada bi vedela, kakšna sem jaz. — Ali tečem po Wildejevi, Zandrovi ali pa morebiti po Engdahlovi metodi? Za te gospode bi bila kajpak zabava teči za klobukom. Rekli bi, da je to prilika za telovadbo.

Klobuk se je kotilil dalje, jaz sem pa tekla za njim. Mislila sem si, kako nespametna sem bila, da sem kupila ta klobuk. Saj je bilo povsem odveč. Doma imam še dva, ki se nikoli nista tako nesramno vedla kakor tale. Saj to sploh ni klobuk; to je kolo. Odpela sem si jopico

zapečaten. Nič ni ugovarjala. Če bi jo gnali po vasi, če bi pred domom "Marjane s sedmimi centi dukatov" morala preklečati noč na žgočem oglju, bi ji to bilo čisto vseeno. Ranjena je bila njena najčistejša vera v človeka, njena duša je zvenela od ponižanja in sramu, a vse ostalo je bilo povsem brezpomembno.

— Iz češčine prev. M. K.

in sem poslala k vragu svoj trdi ovrtnik. Z njim vred pa tudi podveze, ki so popuščale in hlačni gumb, ki mi je pravkar odletel. Tekla sem čez neki park. Trava je bila mehka. Neki stražnik me je videl, a ni ničesar dejal. Očitno je opazil, da nisem psiček. Klobuk se je pa medtem kotilil dalje in je v Sibirijini ulici začel kar dirjati. Mislila sem si: če tečem mimo njega in ga sredi ulice prestrežem, ga lahko ujamem. Dobra misel! Pospešila sem tek. Napela sem mišice, kolikor sem mogla. V tistem trenutku je pridrel tramvaj. Klobuk mu je letel nasproti.

Srečni slučaj: klobuk bodo povozili. Tožila bom upravo električne železnice. Povrniti mi bo morala škodo. Dobila bom nov klobuk. Pravico imam do tega. Na lepem je pa klobuk zavil s tira in se kotilil v drugo smer. Uprava električne železnice se je izmazala, jaz sem pa tekla dalje. — Srečni slučaj št. 2: prvega paglavca, ki sem ga srečala, sem prosila, naj namesto mene teče za klobukom. Paglavci tako dobro tečejo. Se srečnejša misel: obljubila sem mu pet in dvajset erov za njegov trud. Takrat je prišel drug deček iz šole, na drugi strani ceste.

Srečni slučaj: klobuk bodo povozili. Tožila bom upravo električne železnice. Povrniti mi bo morala škodo. Dobila bom nov klobuk. Pravico imam do tega. Na lepem je pa klobuk zavil s tira in se kotilil v drugo smer. Uprava električne železnice se je izmazala, jaz sem pa tekla dalje. — Srečni slučaj št. 2: prvega paglavca, ki sem ga srečala, sem prosila, naj namesto mene teče za klobukom. Paglavci tako dobro tečejo. Se srečnejša misel: obljubila sem mu pet in dvajset erov za njegov trud. Takrat je prišel drug deček iz šole, na drugi strani ceste.

Srečni slučaj: klobuk bodo povozili. Tožila bom upravo električne železnice. Povrniti mi bo morala škodo. Dobila bom nov klobuk. Pravico imam do tega. Na lepem je pa klobuk zavil s tira in se kotilil v drugo smer. Uprava električne železnice se je izmazala, jaz sem pa tekla dalje. — Srečni slučaj št. 2: prvega paglavca, ki sem ga srečala, sem prosila, naj namesto mene teče za klobukom. Paglavci tako dobro tečejo. Se srečnejša misel: obljubila sem mu pet in dvajset erov za njegov trud. Takrat je prišel drug deček iz šole, na drugi strani ceste.

Srečni slučaj: klobuk bodo povozili. Tožila bom upravo električne železnice. Povrniti mi bo morala škodo. Dobila bom nov klobuk. Pravico imam do tega. Na lepem je pa klobuk zavil s tira in se kotilil v drugo smer. Uprava električne železnice se je izmazala, jaz sem pa tekla dalje. — Srečni slučaj št. 2: prvega paglavca, ki sem ga srečala, sem prosila, naj namesto mene teče za klobukom. Paglavci tako dobro tečejo. Se srečnejša misel: obljubila sem mu pet in dvajset erov za njegov trud. Takrat je prišel drug deček iz šole, na drugi strani ceste.

Srečni slučaj: klobuk bodo povozili. Tožila bom upravo električne železnice. Povrniti mi bo morala škodo. Dobila bom nov klobuk. Pravico imam do tega. Na lepem je pa klobuk zavil s tira in se kotilil v drugo smer. Uprava električne železnice se je izmazala, jaz sem pa tekla dalje. — Srečni slučaj št. 2: prvega paglavca, ki sem ga srečala, sem prosila, naj namesto mene teče za klobukom. Paglavci tako dobro tečejo. Se srečnejša misel: obljubila sem mu pet in dvajset erov za njegov trud. Takrat je prišel drug deček iz šole, na drugi strani ceste.

Srečni slučaj: klobuk bodo povozili. Tožila bom upravo električne železnice. Povrniti mi bo morala škodo. Dobila bom nov klobuk. Pravico imam do tega. Na lepem je pa klobuk zavil s tira in se kotilil v drugo smer. Uprava električne železnice se je izmazala, jaz sem pa tekla dalje. — Srečni slučaj št. 2: prvega paglavca, ki sem ga srečala, sem prosila, naj namesto mene teče za klobukom. Paglavci tako dobro tečejo. Se srečnejša misel: obljubila sem mu pet in dvajset erov za njegov trud. Takrat je prišel drug deček iz šole, na drugi strani ceste.

Srečni slučaj: klobuk bodo povozili. Tožila bom upravo električne železnice. Povrniti mi bo morala škodo. Dobila bom nov klobuk. Pravico imam do tega. Na lepem je pa klobuk zavil s tira in se kotilil v drugo smer. Uprava električne železnice se je izmazala, jaz sem pa tekla dalje. — Srečni slučaj št. 2: prvega paglavca, ki sem ga srečala, sem prosila, naj namesto mene teče za klobukom. Paglavci tako dobro tečejo. Se srečnejša misel: obljubila sem mu pet in dvajset erov za njegov trud. Takrat je prišel drug deček iz šole, na drugi strani ceste.

Srečni slučaj: klobuk bodo povozili. Tožila bom upravo električne železnice. Povrniti mi bo morala škodo. Dobila bom nov klobuk. Pravico imam do tega. Na lepem je pa klobuk zavil s tira in se kotilil v drugo smer. Uprava električne železnice se je izmazala, jaz sem pa tekla dalje. — Srečni slučaj št. 2: prvega paglavca, ki sem ga srečala, sem prosila, naj namesto mene teče za klobukom. Paglavci tako dobro tečejo. Se srečnejša misel: obljubila sem mu pet in dvajset erov za njegov trud. Takrat je prišel drug deček iz šole, na drugi strani ceste.

Srečni slučaj: klobuk bodo povozili. Tožila bom upravo električne železnice. Povrniti mi bo morala škodo. Dobila bom nov klobuk. Pravico imam do tega. Na lepem je pa klobuk zavil s tira in se kotilil v drugo smer. Uprava električne železnice se je izmazala, jaz sem pa tekla dalje. — Srečni slučaj št. 2: prvega paglavca, ki sem ga srečala, sem prosila, naj namesto mene teče za klobukom. Paglavci tako dobro tečejo. Se srečnejša misel: obljubila sem mu pet in dvajset erov za njegov trud. Takrat je prišel drug deček iz šole, na drugi strani ceste.

Srečni slučaj: klobuk bodo povozili. Tožila bom upravo električne železnice. Povrniti mi bo morala škodo. Dobila bom nov klobuk. Pravico imam do tega. Na lepem je pa klobuk zavil s tira in se kotilil v drugo smer. Uprava električne železnice se je izmazala, jaz sem pa tekla dalje. — Srečni slučaj št. 2: prvega paglavca, ki sem ga srečala, sem prosila, naj namesto mene teče za klobukom. Paglavci tako dobro tečejo. Se srečnejša misel: obljubila sem mu pet in dvajset erov za njegov trud. Takrat je prišel drug deček iz šole, na drugi strani ceste.

Srečni slučaj: klobuk bodo povozili. Tožila bom upravo električne železnice. Povrniti mi bo morala škodo. Dobila bom nov klobuk. Pravico imam do tega. Na lepem je pa klobuk zavil s tira in se kotilil v drugo smer. Uprava električne železnice se je izmazala, jaz sem pa tekla dalje. — Srečni slučaj št. 2: prvega paglavca, ki sem ga srečala, sem prosila, naj namesto mene teče za klobukom. Paglavci tako dobro tečejo. Se srečnejša misel: obljubila sem mu pet in dvajset erov za njegov trud. Takrat je prišel drug deček iz šole, na drugi strani ceste.

Srečni slučaj: klobuk bodo povozili. Tožila bom upravo električne železnice. Povrniti mi bo morala škodo. Dobila bom nov klobuk. Pravico imam do tega. Na lepem je pa klobuk zavil s tira in se kotilil v drugo smer. Uprava električne železnice se je izmazala, jaz sem pa tekla dalje. — Srečni slučaj št. 2: prvega paglavca, ki sem ga srečala, sem prosila, naj namesto mene teče za klobukom. Paglavci tako dobro tečejo. Se srečnejša misel: obljubila sem mu pet in dvajset erov za njegov trud. Takrat je prišel drug deček iz šole, na drugi strani ceste.

Srečni slučaj: klobuk bodo povozili. Tožila bom upravo električne železnice. Povrniti mi bo morala škodo. Dobila bom nov klobuk. Pravico imam do tega. Na lepem je pa klobuk zavil s tira in se kotilil v drugo smer. Uprava električne železnice se je izmazala, jaz sem pa tekla dalje. — Srečni slučaj št. 2: prvega paglavca, ki sem ga srečala, sem prosila, naj namesto mene teče za klobukom. Paglavci tako dobro tečejo. Se srečnejša misel: obljubila sem mu pet in dvajset erov za njegov trud. Takrat je prišel drug deček iz šole, na drugi strani ceste.

"Če ti" — globoko vdihne — "prineseš klobuk," spet — "dobiš pet in dva erov!"

"Petdeset erov hočem!" Takšna je mladina! Danes, nadobudna mladina. Materialistična, surova, samoljubna! To pa tudi ne gre, da morala biti odvisna od takih paglavcev. Sama bom svoj klobuk. Samo pogledaj, klobuk je zavil v Vojskovo ulico. Haha! Tam ni več. Tam se bo moral ustaviti. Bom postavila nanj, ne, oboji, in bom stala na njem minuto, dokler ne bo miroval sto miroval.

Klobuk se je kotilil svetlinika. Neverjetno! motor žene? Ravno ko je drugi okrog svetlinika, sem prekrizala pot. Med mojim nogama mi je ušel na hodnik. Se tam ustavi. Utrujena se naslonila ob svetlinika, gledala za klobukom in si mislila: si nastopil svojo bedasto si bil rjav. Zdalj si pa črno pometajo v tej okolici. Tožila se bom pri družici pometatev. Pisala bom k nekemu zavodu in občini.

Pobrala sem klobuk. Saj za prav ni bil moj. Bil je tuj klobuk, ki ga še nikoli vjem življenju nisem videla. Klobuk. Petnajst minut sem rej tekala za tujim klobukom. Bog ve, koliko časa se je letal po mestu, zdaj ko se Stockholmčanom ne zdi več dosti tehati za tujimi klobuki. Biti je že vso zimo letal brez glave. Ubogi, stari klobuk brez glave, brez kljuka in sobi. Spustila sem ga spet tla in gledala za njim, kakor krenil v Poveljniško ulico izginil.

Najela sem taksi in se odpravila domov. Če bo Stockholmčan, in sicer tak, ki ne pobira tujih klobukov, čal moj klobuk kje v predmestju, naj ga v mojem imenu zdravim; sporoči naj mu, da se vrnila k svojemu staremu krivalu. Ta prav za prav kdaj odleti z glave, kakor pač vsi klobuki, vendar lepo no leži na ulici in čaka, da ne pridem do njega in ga prejem. Pa čeprav to traja trenutkov. Borsalini pa iz Italije. Zato so preveč temperamentni.

Dobro pouten

Neki mladenič je imel pet teljico, ki se pa ni dosti zmenil. Nekega večera je bila v njim na moč ljubezniva. Mladenec je bil sicer vesel, vendar prav verjel v pristnost njegovih čustev. Vprašal je svojega jatelja:

"Rad bi vedel, kdo je drag?"

"Koga pa misliš?"

"Mislim namreč, pri kom bi buditi ljubosumnost."

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na List Prosveta prišlede eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine in eni naročniki. List Prosveta etano za vse enako, za člano ali nečlano \$0.50 na eno leto naročnino. Ker pa člani še plačajo pri ansestvom \$1.50 na tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sodaj ni vrzala, reči, da je list predrag za člano SNPJ. List Prosveta je vala lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Čas listu Prosveta je:

Za Zdrav.
